

Xeerarka tajwiidka Qur'aanka

أحكام تجويد القرآن الكريم
[اللغة الصومالية]

Qore CabdiRisaaq Maxamed Cilmi “ina Warfaa”

(عبد الرزاق محمد علمي) ابن ورفا

Fiiro gaar ah: Fadlan tixgeli aayadaha Qur'aanka
ah ee qoraalkan la socda oo ha dhigin meel
dayacan.

2011 - 1432

IslamHouse.com

Weli lama daabicin kitaabkan

Qof kasta ayaa xaq u leh inuu daabacdo kitaabkan oo ma dhowrsana

La soo xiriirka qoraha ee ku saabsan kitaabka

Haddii aad xiiseyneysid kitaabkan oo aad dooneyid inaad ogaato sidii lagu heli lahaa, iyo haddii aad ku aragtid khaladaad, Eebbe kaliya ayaa dhamaystirane ha kaa abaalmariyo. Waxaad fadlan kala soo xiriiri kartaa cinwaanka qoraha kitaabkan bariidka xaasuubkiisa "e-mailkiisa" oo ah: ina_warfaa@hotmail.com.

Mahadnaq

Waxaan ugu horeyntii u mahadnaqayaa Eebbe, oo igu galadaystay nimcooyin tira badan oo aanan koobi karin. Ka dibna waxaan u mahadnaqayaa dhammaan dadkii igu caawiyey talo, fikrad iyo dhiiragalin, gaar ahaan Xaaji Xasan Maxamed Aaden iyo Yaasiin A. Ciid. Waxaana idin leeyahay جزاكم الله خيرا .

Hordhaca qoraha

Waxaan ku bilaabayaa magaca Eebbaha
Naxariistaha guud Naxariistaha gaar.

Waxaa mahadda iska leh Eebbe, naxariis iyo
nabadgalyadiisana korkooda ha ahaato
addoomadiisa uu doortay.

Kani waa xeerarka qurxinta aqriska Qur'aanka,

أحكام تجويد القرآن

ulajeedadaydu waxay tahay in aan ugu dhawaado
Eebbe, aniga oo ugu qoraayo afka soomaaliga
axkaamta tajwiidka Qur'aanka, dadka jecel iney
bartaan, rabana iney u sii gudbiyaan caruurtooda.

Waxaana ku tala jiraa kitaabkan ka dib inaan soo
saaro labadan kitaab oo kala ah sheekooyinkii ugu
wanaagsanaa أحسن القصص, iyo taariikh nololeedkii
nebi Maxamed n.n.k. oo kooban iyo Asxaabtiisa r.
هadduu Eebbe نبذة يسيرة في سيرة النبي و صحابته
yiraahdo.

Waxaan ugu dambayntii Eebbe ka baryayaa in uu

aniga “qoraaga” kitaabkan iyo intii i caawisayba uu miisaanka wanaagyadeena noogu daro maalin aysan xoolo iyo caruur waxba tarayn.

Waxaa la yiri qofkii ugu horeeyey ee dejiya cilmiga tajwiidka wuxuu ahaa Abuu Cumar Xafsa binu Cumar Adduuriyyu, qofkii ugu horeeyay ee qorana wuxuu ahaa Abuu Cubeyd Alqaasim binu Salaam.

Qoraha

Helsinki sabti 24.12.1427 H. oo ku aaddan
13.1.2007 M.

Waxaan ku bilaabayaa magaca Eebbaha
Naxariistaha guud Naxariistaha gaar

B) Qurxinta aqriska التجويد: Ujeedadiisa, diintu waxay ka qabto, hababka lagu baran karo iyo siduu u kala baxo.

Cilmiga tajwiidka waa aqoonta lagu garto sida loogu dhawaaqo erayada Qur’aanka. Xarfaha oo si quruxsan loo aqriyaa ayaa waxay ahayd qaabkii uu u aqrin jirey Rasuulkii Eebbe naxariis iyo nabadgelyo korkiisa ha ahaatee.

Ujeedada cilmiga tajwiidka waxay tahay in si wanaagsan loo barto aqrinta Qur’aanka ama waa in laga ilaaliyo carrabka gefka marka la aqrinayo Qur’aanka.

Cilmiga tajwiidka wuxuu yahay in loogu dhawaaqo xaraf kasta siduu yahay, iyo in xarfaha si quruxsan loogu dhawaaqo iyadoon waxba lagu darayn lagana dhimeynin si xunna loogu dhawaaqeyn.

Diintu waxay ka qabto barashada tajwiidka waxaa laga rabaa iney bartaan qaar ka mida muslimiinta فرض كفاية .

Diintu waxay ka qabto ku dhaqankiisa waa ku waajib ku kastaa oo muslin iyo muslimad ah oo yaqaan marka la aqrinayo Qur'aanka.

Habka loo barto cilmiga tajwiidka waa labo jaad:

- 1) Inuu ka dhegeysto macalin, waana habkii ay u baran jireen dadkii hore.
 - 2) Inuu u dhegeysto oo uu u saxo macalin.
- Waxaana wanaagsan in la kulansado labada hab.

Sidey u kala baxdo aqrinta saxda ah:

- 1) التحقيق: Waa in xarfaha loo aqriyo si sax ah, sida shaqalka dheer, hamzada sideeda loo aqriyo, shaqalada oo la dhameystiro, codka sankaa ee fudud in sidiisa loogu aqriyo ”الغنة” xaraf kastaa goonidiisa loo aqriyo, xarfahana loo kala saaro iyadoo la hakinayo degdegna jirin, laguna istaago istaagyada la ogol yahay iyo iyadoo la muujiyo xarfaha ama la iskuqabto xarfaha.

2) **الحد**: Waa in loo aqriyo si degdeg ku jirto loona aqrinayo xeerarkii tajwiidka waafaqsanaa sida in xarfaha la muujiyo, la iskuqabto, shaqalka gaaban, shaqalka dheer, xarfaha oo sidooda loo aqriyo iyo astaamahooda.

3) **التدوير**: Waa in loo aqriyo hab dhexdhexaad u ah labadan hab ee kala ah **الحد** **التحقيق** iyo **الحد**

4) **الترتيل**: Waa in loo aqriyo Qur'aanka ukaadin, aan degdeg ku jirin, deganaansho iyo in loo aqriyo xaraf kastaa sidiisa, astaamihiisa iyo shaqalada dhaadheer.

T) **Xeerka miimka iyo nuunka labolaaban** **المشددتين**

1) Marka la aqrinayo miimka labolaaban waa in la muujiyo codka sankaa ”**الغنة**” muddo qiyaastii labo xaraf ah sida: **أَمَّا، ثُمَّ، عَمَّ، أَمَّنْ.**

2) Marka la aqrinayo nuunka labolaaban waa in la muujiyo codka sankaa muddo qiyaastii labo xaraf ah sida: **{إِنَّ، إِنَّا، {من الجنة والناس .**

J) Xeerka nuunka reebban
”التنوين” iyo laboshaqlanaha

1) الإظهار الحلقى: Muujinta hunguriga

الإظهار: Waa in loo aqriyo xarafka reebban sidiisa iyadoon la istaageyn, la hakaneyn iyo aan la adkeyneynin.

Xarafyadiisa: Hamzada, ha'da, ceynka, xa'da, geynka iyo kha'da, waana kuwan erayada soo socda kuwa ay ku bilaabanayaan ay yihiin:

(أخي هاك علماً حازه غير خاسر).

Xarfahaan ayaana loo yaqaan xarfaha hunguriga حروف الحلق, maxaa yeelay xarfahaasi dhawaaqooda wuxuu ka imaanayaa xagga hunguriga, sidaas darteed ayaa loogu magac darey xeerka muujinta hunguriga: الإظهار الحلقى.

Sida loogu dhawaaqo: Waxaa la muujinayaa nuunka reebban ama laboshaqlanaha ka hor: (Hamzada, ha'da, ceynka, xa'da, geynka iyo kha'da).

Tusaale:

ن + أ : { مِنْ آيَاتِنَا } ، { مَنْ أَرَادَ } ، { مَرَّةً أُخْرَى } ، { مِلْجٌ - 1
{ أَجَاجٌ }.

2. { ن + هـ : { عَنْهُمْ } ، { مِنْهُمْ } ، { إِنْ هُمْ }.

3. { ن + ع : { إِنْ عُدْنَا } ، { أَنْعَمْتَ } ، { يَوْمٌ عَسِيرٌ } ، { إِثْمًا }
{ عَظِيمًا }.

1. { ن + ح : { مِنْ حَوْلِهِمْ } ، { شَيْءٌ حَفِيزٌ } ، { أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ }.

2. { ن + غ : { مِنْ غَيْرٍ } ، { عَمَلٌ غَيْرٌ صَالِحٌ } ، { مَنْ عَذَابٍ }
{ غَلِيظٌ }.

3. { ن + خ : { مَنْ خَلَقَ } ، { كُلُّ شَيْءٍ خَلَقَهُ }.

2) الإدغام: Iskuqabashada waa ku qabashada
nuunka reebban ama labashaqlanaha xaraf ka
mida xarfaha iskuqabashada حروف الإدغام iyagoo
noqonaya xaraf kaliya oo labalaaban, kaas ayaa la
yiraahdaa xarfka iskuqabashada.

Xarfaha iskuqabashada ee nuunka waa lix:

Waxaana kulmineysa erayga (يرملون).

Waxay u qeybsantaa iskuqabashada labo qeybood:

Qeybta koowaad: Kuqabashada iyadoo loo
aqrinayo codka sankaa الإِدْغَامُ بِغَنَةٍ: Waa marka ay
kulmaan nuunka reebban ama labashaqlanaha
xarfahan mid ka mida: (يُنْمُو).

Sida loogu dhawaaqo: Waxaa lagu qabanayaa
nuunka mana la aqrinayo, ee waxaa la
labolaabayaa xarafka xiga, waxaana la
muujinayaa codka sankaa oo loo aqrinayo xarafka
labolaaban muddo qiyaastii labo xaraf ah.

Tusaale:

1. ن + ي: {إِنْ يَرَوْا} ، {فَيَنْتَصِرُونَهُ} وتقرآن: "أَيُّرُوا" ، "فَيَنْتَصِرُونَهُ".

2. ن + و: {مِنْ وَالٍ} ، {إِيمَانًا وَهُمْ} وتقرآن: "مَوَالٍ" ، "إِيمَانَوَهُمْ".

3. ن + م: {مِنْ مَاءٍ} ، {صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا} وتقرآن: "مِمَاءٍ" ، "صِرَاطُمُسْتَقِيمًا".

ن + ن: {إِنْ نَحْنُ} ، {مَلِكًا نُقَاتِلُ} وتقرآن: " إِنْحَن " ، 4.
"مَلِكُنْفَاتِل".

Fiiro gaar ah: Hadduu noqdo eray xarafka iskuqabashada nuunka reebban ka dib, ma la iskuqabanayo, ee waa in la muujiyaa nuunka reebban, waana laga helayaa Qur'aanka taasi iyadoo afar eray ah:

{دُنْيَا} ، {قَتْوَان} ، {بُنْيَان} ، {صِنْوَان}.

Fiiro gaar ah: Labo meel oo ka mida Qur'aanka kariimka ayaa la muujiyaa nuunka reebban woowga hortiis mana la iskuqabto waxayna kala yihiin: {يَس وَالْقُرْآنَ الْحَكِيمَ} waxaa loo aqrinayaa: "ن وَالْقَلَم". {يَاسِينَ وَالْقُرْآنَ الْحَكِيمَ}. "ن وَالْقَلَم".

Qeybta labaad: Kuqabashada iyadoon loo aqrineynin codka sanku: Waa marka nuunka reebban ama labashaqlanaha uu noqdo ka hor xarafka laamka iyo ra'da.

Tusaale:

1. {أَنْ لَوْ} oo waxaad u aqrineysaa: "الْوَأَن لَوْ"
{أَنَدَادَ لِيُضِلُّوا} oo waxaad u aqrineysaa: "أَنَدَادَ لِيُضِلُّوا".

2. {مِنْ رَبِّ} oo waxaad u aqrineysaa: "مِنْ رَبِّ"
{بَشَرًا رَسُولًا} oo waxaad u aqrineysaa: "بَشَرًا رَسُولًا".

3) الإقْلَاب: Waa in loo rogo nuunka reebban ama labashaqlanaha miim ka hor ba'da iyadoo lagu aqrinayo codka sankaa.

Xarafka: ba'da

Sida loo aqrinayo: Markey noqoto nuunka reebban ama labashaqlanaha ka dib ba', hadday noqon lahayd eray ama laba eray, waxaa loo aqrinayaa nuunka miim, waxaa loogu aqrinayaa codka sankaa miimka muddo qiyaastii labo xaraf ah.

Tusaale:

1. {مِنْ بَعْدَ} Waxaad u aqrineysaa: "مِنْ بَعْدَ".

2. {بسلطان مبين} Waxaad u aqrineysaa: " بسلطنمبين ".
3. {سميعٌ بصير} Waxaad u aqrineysaa: " سميعمبصير ".
4. {بشراً مبين} Waxaad u aqrineysaa: " بشرمبين ".
5. {ليمبذن} Waxaad u aqrineysaa: " ليمبذن ".
6. {أنباء} Waxaad u aqrineysaa: " أمباء ".

4) الإخفاء: Qarinta waa qaab u dhexeeya muujinta حروف الإظهار iyo iskuqabashada الإدغام mana la adkeynayo iyadoo loogu aqrinayo codka sankha xarafka ugu horeeya.

Xarafyadiisa: Waa xarfaha alif ba'da kale waxaan ka ahayn xarfaha muujinta حروف الإظهار, isku qabashada الإدغام iyo xarafka rogidda حرف الإقلاب waana kuwa ay ku bilaabmaan tuduca soo socda:

صِفْ دَا تَنَّاكَمْ جَاءَ شَخْصٌ قَدْ سَمَا دُمٌ طَبِيباً زُدْ فِي تَقَى ضَعُ ظَالِماً.

Sida loo aqrinayo: Markuu noqdo xarafka qarinta حرف الإخفاء nuunka reebban ama labashaqlanaha

ka dib nuunka waxaa loogu dhawaaqayaa iyadoo
laga maqlayo sanko mana la adkeynayo, mana la
adkeynayo xarafka qarinta ee ku xiga.
Wuxuuna noqonayaa qarinta eray ama laba eray.

Tusaale:

1. ص: {انصُرْنَا}، {ولمن صَبَرَ}، {بريح صَرَصَرَ}، {ونخيلٌ}.
2. ذ: {منذ}، {من ذا}، {وكيلاً ذريةً}، {ظل ذي}.
3. ث: {الأنثى}، {أن ثبتناك}، {شهيداً ثم}، {نطفة ثم}.
4. ك: {فانكحوا}، {وإن كانت}، {علواً كبيراً}، {شيءٌ كذلك}.
5. ج: {أنجيناها}، {من جاء}، {رطباً جنياً}، {فصبرٌ جميل}.
6. ش: {أنشروه}، {ممن شهد}، {جباراً شقيماً}، {ركنٌ شديد}.
7. ق: {تنتقمون}، {من قبل}، {رزقاً قالوا}، {عذابٌ قريب}.
8. س: {الإنسان}، {ولئن سألتهم}، {قولاً سديداً}، {فوجٌ}.
9. د: {أنداداً}، {وما من دابة}، {كأساً دهاقاً}، {يومئذٍ ذُبره}.

10. ط: {انطلقوا} ، {من طبيبات} ، {حلالاً طيباً} ،
 {كلمة طيبة} .
11. ز: {أنزل} ، {فإن زللتهم} ، {نفساً زكية} ، {يومئذ
 رزقاً} .
12. ف: {ينفقون} ، {فان فاؤوا} ، {عاقراً فهب} ،
 {لاتية فاصفح} .
13. ت: {أنت} ، {وان تصبروا} ، {حلية تلبسونها} ،
 {يومئذ تُعرضون} .
14. ض: {منضود} ، {ومن ضل} ، {قوماً ضالين} ،
 {قوة ضعفاً} .
15. ظ: {انظروا} ، {من ظهير} ، {ظلاً ظليلاً} ،
 {سحاب ظلمات} .

Laba fiiro gaar ah:

1) Marka la qarinayo waa in loo qariyo xarafka ku xiga nuunka reebban ama labashaqlanaha. Waxaana lagu ogaanayaa xarafka iyadoo laga dhigayo hamzo ka hor xarafkan iyo xarafkoo la reebo.

Tusaale:

أَصْ، أَذْ، أَثْ، أَكْ، أَجْ، أَشْ، أَقْ، أَسْ، أَذْ، أَطْ، أَزْ، أَفْ، أَثْ،
أَضْ، أَظْ.

2) Waxay yeelaneysaa qarinta astaanta xarafka ku xiga nuunka reebban, micnaheedu waxay tahay qarintu waa la adkeynayaa hadday tahay xarafta ku xigta nuunka reebban ama labashaqlanaha mid la adkeeyay.

Tusaale: {من طيبات}.

Hadduu yahay xarafka ku xiga nuunka reebban ama labashaqlanaha mid la fududeeyay, markaasina qarintu waxay noqoneysaa mid la fududeeyay.

Tusaale: {من ذا الذي}.

X) Xeerarka miimka reebban

1) الإخفاء الشفوي: Waa in ay tahay miimka reebban erayga dhamaadkiisa, uuna ku xigo xarafka ba'da, markaasina waxaa lagu qarinayaa miimka reebban ba'da iyadoo lagu aqrinayo codka sankaa.

Tusaale: {وهم بالآخرة}, {ترميهم بحجارة}, {أنتم به}.

2) الإدغام الشفوي: Waa in ay tahay erayga u dambeeya miimka reebban uuna ku xigo miim shaqlan, markaasina lagu qabto miimkii reebbanaa kii shaqlanaa oo ay noqdaan hal miim oo labalaaban ”مشددة” oo la muujinayo iyadoo lagu aqrinayo codka sankaa.

Tusaale: {في قلوبهم مرض} Waxaad u aqrineysaa: "في قلوبهم مرض."

{جاءكم من}, waxaad u aqrineysaa: "جاءكم من".

{أزواجهم مثل} waxaad u aqrineysaa: "أزواجهم مثل".

3) الإظهار الشفوي: Muujinta dhawaaqa waa inuu noqdaa xarafka miimka reebban ka dib xarfaha alif ba'da waxaan ka ahayn ba'da iyo miimka hal eray ama laba eray.

Aad ayaana loo muujinayaa woowga ama fa'da ka dib, iyadoo miimka iyo woowga isku si loo aqrinayo ayna u dhowdahay sida loo aqrinayo fa'da.

Tusaale:

{لَكُمْ خَيْرَ لَكُمْ} ، {وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ} ، {وَلَكُمْ فِيهَا} ، {عَلَيْهِمْ وَلَا} ،
{الضَّالِّينَ} ،

{عَلَيْهِمْ فِيهَا} ، {ذَلِكَ حَكْمٌ} .

Kh) Iskuqabashada

1) إدغام المتماثلين: Waa markay kulmaan labo xaraf oo isku mida bilowgiisu yahay reeb kan labaadna yahay shaqal ayaa lagu qabtaa kan hore midka labaad.

Tusaale:

{مَا لَكُمْ مِنْ} ، {مَنْ نَزَّلَ} ، {بَلْ لَا} ، {مَا كَانَتْ تَعْبُدُ} ، {أَضْرِبْ} ،
{بَعْصَاكَ} .

{إِذْ ذَهَبَ} ، {يَدْرِكُكُمْ} ، {إِذْ ذَهَبَ} .

Fiirrooyin gaar ah:

1) Waa la ogol yahay iskuqabashada iyo muujintaba iyadoo la hakinayo. Muujinta ayaana la doorbidaa hadalka Eebbe kor ahaaye:

[مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيهِ * هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيهِ {الحاقة: 28-29}]

oo marka la aqrinayo waa la iskuqabtaa " مَا لِيْهَلْكَ " ama waa la muujiyaa {مَالِيَهُ * هَلْكَ} oo waxaa lagu istaagaa ha'da koowaad istaagni fudud adigoon neefsaneyn.

2) Hadduu yahay xarafka koowaad woow ama ya' uuna ka dambeeyo kuwo la mida oo shaqlan, markaasi la iskuqaban maayo.

Tusaale: {الَّذِي يَوْسُوسُ} ، {آمَنُوا وَعَمَلُوا}.

3) Hadduuse yahay kan hore xaraf fudud, oo waa la iskuqabanayaa kuwa isku midka ah.

Tusaale: {وَالَّذِينَ آوُوا وَنَصَرُوا} oo waxaad u aqrineysaa: "آوَوْا وَنَصَرُوا".

2) إدغام المتجانسين: Waa marka labada xaraf isku qaab loo aqrinayo ayna ku kala duwan yihiin astaanta, waana xarfahan:

B) Ta'da reebban: Waxaa lagu qabanayaa ta'da reebban- iyadoon lagu aqrineyn codka sankaa- laba meel: Hadduu noqdo deel ama dha'.

1. {ت+د} أثقلت دعوا. Waxaad u aqrineysaa: "
{أثقلْتُ دعوا.} Waxaad u aqrineysaa: "
{أجيبْتُ دعوتكما} "أجيبْ دعوتكما"

2. {ت+ط:} هممت طائفتان. Waxaad u aqrineysaa:
{هَمَّطُ طائفتان.} Waxaad u aqrineysaa:
"قالطائفة".

T) الدال الساكنة: Waxaa lagu qabanayaa deelka reebban –iyadoon lagu aqrineyn codka sankaa – hadduu noqdo ka dib ta'.

Tusaale:

1- {قَدْ تَبَيَّنَ} Waxaad u aqrineysaa: "قَتَّبَيْنَ".
Iyo {وَمَهَّدْتُ} waxaad u aqrineysaa:
"لَقَدْ كُنْتُ {وَمَهَّتْ}. Waxaad u aqrineysaa: "لَقَدْ كُنْتُ".

J) الباء الساكنة: Waxaa lagu qabanayaa ba'da reebban miimka ka dambeeya iyadoo lagu aqrinayo codka sanku, hal meel ayaana laga helayaa Qur'aanka waana:

{يا بني اركب معنا} [هو: 42] Waxaad u aqrineysaa: "ارْكَمْعَنَا".

X) الذاال الساكنة: Waxaa lagu qabanayaa الذاال reebban – iyadoon lagu aqrineyn codka sanku – hadduu noqdo ka dib xarafka الظاء:

Tusaale:

1- {إِذْ ظَلَمْتُمْ} Waxaad u aqrineysaa: "إِظْلَمْتُمْ".

Kh) الثاء الساكنة: Waxaa lagu qabanayaa الثاء reebban – iyadoon lagu aqrineyn codka sanku – hadduu noqdo ka dib xarafka الذاال .

Tusaale:

يلَهْدُكَ " {ث + ذ: {يلَهْتُ ذلك -1
".

D) الطاء الساكنة: Waxaa lagu qabanayaa
reebbaan – iyadoon lagu aqrineyn codka sankaa –
hadduu noqdo ka dib xarafka ta'da.

Tusaale:

1- {ط + ت: {أَحَطْتُ Waxaad u aqrineysaa:
"بَسْتُ" {أَحْتُ". Waxaad u aqrineysaa: " {بَسْتُ
{فَرَطْتُ". Waxaad u aqrineysaa: "فَرَطْتُ".

Fiiri gaar ah: Sideeda ayey ugu ahaaneysaa
qaabkan astaanta adkeynta الطاء lagula qabtey,
sidaas darteedna waxaa loogu yeeraa
iskuqabashada dhiman.

3) إدغام المتقاربين: Hadday isu soo dhawaadaan labo
xaraf sida loogu dhawaaqo iyo astaantooda, uuna
yahay labadooda kan horeeya mid reebbaan, waa in
lagu qabtaa kan labaad – iyadoon lagu aqrineyn
codka sankaa – taasina waa labadan qaab.

Tusaale:

1) Laamka ayaa lagu qabanayaa ra'da sida:
{قُلْ رَبِّ} waxaad u aqrineysaa: "قُرَّب "

2) Qaafka ayaa lagu qabanayaa kaafka sida:
{الْم نَخْلُكُم} Waxaad u aqrineysaa: "نَخْلُكُم".
Waxaa la ogol yahay qaabkan iney ahaato
astaanteedda adkeynta qaafka, wuxuuna noqonayaa
iskuqabasho dhiman ama waa laga tegayaa
astaantan oo wuxuu noqonayaa iskuqabasho
dhameystiran.

Waxaana la muujinayaa dhammaan xarfaha
reebbaan kuwaa soon lahayn xeerar u gooni ah
markey isku xigaan, waana in la ogaadaa iney
tahay in la muujiyo xarfahan soo socda:

1) ضاد "Laadka" reebbaan uu ku xigo طاء "dha'
sida: {ممن اضطر}.

2) ضاد "Laadka" reebbaan uu ku xigo ta'da sida:
{فإذا أفضتم}.

3) ظاء Reebbaan uu ku xigo ta'da sida:
{سواء علينا أوعظت}.

4) Deelka reebban uu ku xigo kaafka sida:
{لَقَدْ كَدْتِ}.

Xeerka laamka qodobka آل ee gartada:

Wuxuu leeyahay laamka qodobka gartada ee ay qaataan magacyada laba xeer uu yahay kan hore in la muujiyo ka hor xarfaha dayaxa الأحرف القمرية kuwaas oo ay yihiin xarfahan: "ابغ حجك وخف عقيمه"
Kan labaadna uu yahay in la iskuqabto ka hor xarfaha qoraxda الأحرف الشمسية xarfahaas oo ay yihiin xarafyada ugu horeeya erayada tuducan:

طب ثم صل رحماً تفز صف ذا نعم دع سوء ظن زر شريفاً للكرم

D) Shaqalada dhaadheer المدود

المد: Waa shaqalka dheer.

Xarfaha shaqalka dheer ee saddexda ah:

Alifka reebban ee kordhaban xarafka ka horeeya
:أ.

Woowga reebban ee godan xarafka ka horeeya
:و.

Ya'da reebban ee hoosdhaban xarafka ka horeeya
: يـ.

Xarfahan sadaxda ah waxay ku jiraan hal kan eray
oo ah: نوحيا.

B) Qeybaha shaqalka dheer

1) المد الطبيعي أو الأصلي: Waa shaqalka dheer ee
caadiga ah, mana lagu istaagayo hamzada oo ka
dambeysa darteed ama reeb, sida: نوحيا.

Qiyaastana shaqalkiisa dheer waa labo xaraf,
lamana ogola in laga kordhiyo ama laga dhimo
laba xaraf.

2) المد الفرعي: Waa wixii lagu kordhiyo shaqalka
dheer ee caadiga ah, waxaana ugu wacan inuu ku
xigo xarafka shaqalka dheer hamzo ama reeb.
Hamzada iyo reebka ayaa ugu wacan shaqalka
dheer ee aan caadiga ahayn, sidaas darteed
shaqalka dheer ee aan caadiga ahayn waa labo
jaad: Shaqalka oo loo dheereenaayo hamzada
darteed, iyo shaqalka oo loo dheereenaayo reebka
dartiis.

1) Shaqalka oo loo dheereenaayo hamzada darteed:

B) Hadduu yahay hamzada ka hor xarafka shaqalka dheer waxaa la yiraahdaa shaqalka dheer ee la bedeley مد البدل: magacaas beddelna wuxuu u qaatay xarafka shaqalka dheer lagu bedeley darteed hamzada reebban.

Tusaale: {أوتوا} ، {أيماناً} ، {ءامنوا}.

T) Hadduu yahay hamzada xarafka shaqalka dheer ka dib: Waa labo jaad:

المد المتصل: Shaqalka dheer ee ku dheggaan waa marka hal eray ay ku wada jiraan xarafka shaqalka dheer uu ka dambeeyo hamzada ayaa loogu yeeraa shaqalka dheer ee waajibka ah ee ku dheggaan. Waxaana la dheereenayaa shan xaraf.

Tusaale:

إذا جاء نصر الله والفتح} ، {وأحاطت به خطيئته} ، {سوء}
{العذاب}.

المند المنفصل: *Shaqalka dheer ee ka go'an* waa marka uu yahay xarafka shaqalka dheer erayga dhamaadkiisa, hamzadana ay ku jirto eray kale oo ku xiga, markaas waxaa loogu yeeraa shaqalka dheer ee la ogol yahay. Waxaana la dheereenayaa shan xaraf, waanna ku soo gaabin karnaa labo xaraf.

Tusaale: {يا أيها} ، {الذي أنزل} ، {توبوا إلى الله}.

Fiiro gaar ah: Lama ogola in la dheereeyo alifka erayga (أنا) meel kasta oo ay ku jirto, waxaan ka ahayn qaabka istaagga حالة الوقف , sida:

{قال أنا أحي وأميت} ، {وأنا أعلم}.

2) Shaqalka oo loo dheereenaayo reebka dartiis:
Waana labo jaad:

B) سكون عارض: *Reeb lama filaan* waa inuu ahaado xarafka u dambeeya kan ka horeeya ee erayga xarafka shaqalka dheer, xarafka ugu dambeeyana uu yahay shaqal, haddii la sii aqriyo lana gaaro

erayga ka dambeeya wuxuu noqonayaa shaqalka dheer mid caadi ah, haddiina lagu istaago xarafka ugu dambeeya reeb ahaan wuxuu noqonayaa shaqalka dheer ee ka horeeya xarafka ugu dambeeya shaqal dheer reebka lama filaanka dartiis waxaana loogu yeeraa: Shaqalka dheer ee lama filaanka ee reebban. Waxaa la dheereenayaa lix xaraf, ama afar ama labo.

Tusaale:

{إن الله شديد العقاب} ، {قد أفلح المؤمنون} . {الحمد لله رب العالمين} .

T) **Reeb lagama maarmaan** waa inuu ku jiraa hal eray xarafka shaqalka dheer ka dib reeb lagama maarmaan ah iyadoo la aqrinayo laguna istaagayo, qiyaastiisa la dheereynayana waa lix xaraf. Waana labo jaad:

1- **Eray ahaan** waa inuu ku jiraa xarafka shaqalka dheer ka dib xaraf reebban, haddii lagu qabto (uu yahay xarafka ka dambeeya shaqalka dheer mid la adkeeyay) ayaa loogu yeeraa mid la cusleeyay.

Sida: {ولا الضَّالِّينَ} ، {الحَاقَّةُ} ، {دَابَّةٌ} .

Waxaana lagu lifaaqayaa shaqalka dheer waana markuu qaato hamzada weydiinta magac lagu garanaayo: Qodobka "ال" ee gartada, oo lagu beddelo alifka qodobka "ال" ee gartada alif shaqal dheer ah si uu u kala bixiyo weydiinta iyo sheegtada الخبر .

Tusaale: {الَّذِينَ} ، {قُلْ ءَايَةُ رَبِّكَ} ، {ءَايَةُ رَبِّكَ} ، {تَشْرِكُونَ} haddaan lagu qaban (uu yahay xarafka ka dambeeya shaqalka dheer mid reebban oo aan la adkeyn) ayaa loogu yeeraa mid la fududeeyay.

Tusaale: {الْآنَ وَقَدْ} .

2-الحرفي: Xaraf ahaan waxay ku bilowdaan Suuradaha Qur'aanka qaarkood, xarfahaas hadday ka kooban yihiin saddax xaraf, xarfka dhexda ah waa xarfka shaqalka dheer kan saddaxaadna waa reeb. Xarfahaas oo la kulmiyeyna waa: {بَلْ كَمْ نَقُصُّ} haddii lagu qabtana waxaa loogu yeeraa mid culus.

Tusaale: {الْم} ، {المر} ، {طسم} .

Haddaan la iskuqabanna waxaa loogu yeeraa mid fudud.

Tusaale: {ن والقلم} ، {ق والقرآن} ، {المص}.

Fiiro gaar ah: Xarafka ceynka ee lagu bilaabo Suuradaha waa la ogol yahay in la dheereeyo lix xaraf, waana la ogol yahay in la dheereeyo afar xaraf maxaa yeelay ya'da ma aha xaraf la dheereeyo ee waa xaraf jilicsan.

T) Lifaagyada shaqalka dheer لواحق المد

1- مد العوض: Wuxuu noqonayaa marka lagu istaago labashaqlanaha lafalaha ah المنصوب erayga dhamaadkiisa, oo waxaa loo aqrinayaa alif ahaan halkii labashaqlanaha, waxaana la dheereenayaa qiyaastii labo xaraf, haddaan lagu istaaginna lama dheereynayo.

Tusaale: {أجر عظيم} ، {عفو غفور} ، {إلا قليلاً}.

Waa in shaqalkaasi dheer uu ahaadaa xarafka labashaqlan mid aan ahayn ta' yarada التاء المربوطة
iyo alifka gaaban الألف المقصورة

2- **مد التمكين**: Shaqalka dheer ee adkeynta waa labo ya' midkooda hore uu yahay mid la adkeeyay oo la hoosdhabay kan labaadna waa reebban yahay, waxaana loogu yeeraa shaqalka dheer ee adkeynta maxaa yeelay marka la aqrinayo waa la adkeynayaa xarafka labolaaban dartiis, waxaana la dheereynayaa qiyaastii labo xaraf.

Tusaale: {حَيْتَم} ، {النَّبِيْن}.

3. **مد اللين**: Shaqal dheerka jilicsan waa shaqal dheerka labada xaraf ee shaqal dheerka: Ya'da iyo woowga reebban, ee kordhoban waxa ka horeeya, reebkana waxa ka dambeeya reeb lama filaan qaabka istaagga.

Waxaana la dheereynayaa labo xaraf ama afar, ama lix.

Tusaale: {قْرِيش} ، {عَلِيْهِ} ، {الْبَيْت} ، {خَوْف}.

4) **مد الصلة** Wuxuuna u qeybsamayaa mid weyn iyo mid yar:

B) **مد الصلة الكبرى** Waa shaqalka dheer ee ha'da magac uyaalka maqan ee keliga labka ah ee godan

ama hoosdhaban ee noqota labo shaqlan dhexdooda (uu yahay xarafka ka horeeya isla erayga uu shaqlan yahay, xarafka ka dambeeyana erayga ku xigana uu yahay mid shaqlan sidoo kale) Waxaana loo dheereynayaa aad ha'da godan si ay u noqoto woow dheer ama waxaa la dheereynayaa ha'da hoosdhaban si ay u noqoto ya' dheer, Waxaana la dheereynayaa shan xaraf, waxaana lagu soo gaabin karaa labo xaraf oo kala go'an, waana hadduu ka dambeeyo hamzo.

Tusaale: {وهو يحاوره أنا} ، {وله أجر} ، {به أحداً}.

T) مد الصلة الصغرى: Waa shaqalka dheer ee ha'da magac uyaalka maqan ee keliga labka ah... waxaana la dheereynayaa qiyaastii laba xaraf hadduusan ka dambeyn hamzo.

Tusaale:

{أعذبه عذاباً} ، {قلته فقد علمته} ، {بكلمته ويقطع}.

Wixii ka baxsan lama dheereynayo:
{[يرضه لكم]} [الزمر: 7].

Fiiro gaar ah: Waxaad u aqrineysaa:

{فيه مهانا} [الفرقان: 69] Shaqal dheer oo socda ka soo horjeeda qiyaasta, inkastoo aysan noqon laba shaqlan dhexdood.

Digniin: Hadday kulmaan laba shaqal dheer oo isku jaad ah qaabka aqrinta waa in la simaa labadooda.

Waxaa la kulma ka go'an mid la mida, ama wuxuu la kulmaa shaqalka dheer ee socda ee weyn, hase ahaatee shaqalka dheer ee lama filaanka ee reebban ama jilicsan in la simo ma aha, hadday tahay lama filaan la kulma mid la mida, mid jilicsan oo la kulma mid la mida iyo lama filaan la kulma mid jilicsan toona.

Tusaale:

1) Hadalkiisii Eebbe kor ahaaye: {من السماء ماء}.

2) Hadalkiisii Eebbe kor ahaaye:

{فقالوا أبشراً منا واحداً نتبعه إننا إذا}.

Fiirrooyin gaar ah oo guud:

1) Shaqalada dhaadheer sidey u kala xoog badan yihiin:

اللازم Lagama maarmaanka, المتصل kan ku dheggaan, العارض للسكون lama filaanka reebban, المنفصل kan ka go'an, البدل beddelka.

2) Hadday kulmaan laba sabab oo ka mida sababaha shaqalka dheer ee xooggan iyo aan xoogganeyn, waa la xoojinayaa, sida:

{ولا آمين}: Shaqal dheerka beddelka iyo shaqal dheerka lagama maarmaanka, waxaa lagu dhaqmayaa midka lagama maarmaanka sida:

{وجاءوا أباهم}: Beddelka iyo kan ka go'an, waxaa lagu dhaqmayaa kan go'an.

3) Hadduu noqdo xarafka shaqal dheerka erayga dhamaadkiisa, uuna ka dambeeyo xaraf reebban, waxaa laga tegayaa xarafka shaqal dheerka, markuu yahay dhejisada sida:

{وقالوا اتخذ} ، {لصالوا الجحيم} ، {حاضري المسجد الحرام}.

R) Xeerarka ra'da

Waa in la iska ilaaliyo soo celcelinta erayga ra'da. Sida layskaga ilaalinayo soo celcelinta waa in lagu qabto carabka qeybtiisa kore dhabxanaga meesha ugu sareysa, iyadoo xoog loogu qabanayo, lana aqrinayo ra'da mar kaliya. Ra'da waxaa loo aqriyaa laba qaab: Fududeynta iyo weyneynta:

التفخيم: Weyneynta waa xarafka oo cod weyneyn leh loogu dhawaaqayo. xarafyadiisa: (خُصَّ ضَغْطِ قَظْ) waxaana loogu yeeraa xarfahan sidoo kale حروف الاستعلاء . Ra'da waxaa la weyneynayaa:

1) Hadday kordhoban tahay ama godan tahay sida: {رَبَّنَا} ، {رُزُقْنَا}.

2) Hadday reebban tahay uuna ka horeeyo kordhow ama god (muhiim ma aha reebka kala haya) sida: {خَرَدَل} ، {الْقَنَر} ، {الْأُمُور}.

3) Hadday reebban tahay uuna ka horeeyo hoosdhow lama filaan ah sida:

{ارْجِعُوا إِلَىٰ آبِئِكُمْ} ، {أَمْ أَرْتَابُونَ} ، {لِمَنْ ارْتَضَىٰ} .

4) Hadday reebban tahay uuna ka horeeyo hoosdhow asal ah uuna ka dambeeyo xarafka weyneynta aan hoosdhowneyn ayna tahay hal eray sida: {مِرْصَادًا} ، {قِرْطَاسٌ} ، {فِرْقَةٌ} .

الترقيق: Fududeynta waa xarafka oo cod fudeyd leh loogu dhawaaqayo.

Xarafyadiisa: Waa xarfaha alif ba'da oo dhami waxaan ka ahayn xarfaha weyneynta, waxaana loogu yeeraa sidoo kale حروف الاستفالة .

Ra'da waxaa la fududeeyaa:

1) Hadday hoosdhaban tahay sida: {رِزْقًا} .

2) Hadday reebban tahay uuna ka horeeyo ya'da reebban sida: {خَيْرٌ} ، {قَدِيرٌ} .

3) Hadday reebban tahay uuna ka horeeyo hoosdhow (muhiim ma aha reebka kala haya) uusan ka dambeyn xarafka weyneynta aan ahayn hoosdhow sida: {أَنْدَرَهُمْ} ، {فِرْعَوْنَ} ، {مِرْيَةً} ، {السَّحَرُ} .

جواز الترقيق والتفخيم Waa la fududeyn karaa waana la weyneyn karaa

1) Haddii la reebo ra'da erayga dhamaadkiisa, reebkana uu yahay kala hayaha reebka iyo hoosdhowga uu u dhexeeyo xaraf la weyneynayo oo reebban sida: {قَطْر} {مِصْر}.

2) Hadday ra'du reebban tahay, uuna ka horeeyo hoosdhow asal ah, uuna ka dambeeyo xarafka weyneynta oo hoosdhaban, waa la fududeyn karaa waana la weyneyn karaa sida: {فَرْقٍ}.

3) Marka lagu istaagayo erayadan: {فَأَسْرَ}، {أَنْ أُسِرَ} Waa la fududeyn karaa waana la weyneyn karaa meelaha ay kaga jiraan Qur'aanka. Sidoo kale eraygan {يَسِرَ} iyo eraygan {وَنُذِرَ}.

Fiiro gaar ah: Xarfaha weyneynta sidey u kala weyn yihiin:

ضاد، صاد، ظاء، قاف، غين، خاء.

Xarfaha weyneynta kan u weyn waa hadduu kordhoban yahay xarafka weyneynta, uu ka dambeeyo alif sida: {طائفة} dabadeed kordhoban

yahay uuna ka dambeyn alif sida: {طَبَعَ}, dabadeed
godan yahay sida: {طَوَّبًا}, dabadeed hoosdhaban
yahay sida: {طَبَّئِمُ}.

S) صفات الحروف Astaamaha xarfaha

تعريف الصفة Qeexidda astaanta: Waa astaanta
xarafka uu kaga duwan yahay xarfaha kale sida
kor u qaadidda الجهر , adkeynta الشدة iwm.
Waxayna u qeybsantaa labo qeybood:

الأول: الصفات التي لا ضد لها Kan koowaad astaamaha
aan lahayn wax ka soo horjeeda:

1- الصفير: Waa codka dheeraadka ah ee uu qaato
xarfihiisa saddaxda ah ”siis”, waxaana loogu
magac darey الصفير, sababtuna waxay tahay waxay
u cod eg yihiin codka shimbirta. Saddaxdiisa
xarafna waa (ص، س، ز).

2- القلقلة: Waa codka oo isku qasma marka la
aqrinayo xarafka reebban si loo maqlo xarafka
adkaantiisa, waxaana keena xarfaha adkaantooda
isku qasankaasi marka la aqrinayo ayaa kor loo
qaadaa lana adkeeyaa, xarfaheedana waa:

(قُطِبُ جَدٍ).

Xarfaha isku qasma marka la aqrinayo القلقة tan ugu sareysa waa طاء , tan u dhexeysana waa جيم , inta kalena waa ugu hooseeyaan. Waana in aad loo muujiyaa marka lagu istaagayo, Gaar ahaanna marka lagu istaagayo xarafka labalaaban sida: {بالحق}.

Tusaale:

{يَجْعَلُونَ} {مَرِيحٌ}

{يَذْعُونَ} {بَعِيدٌ}

{يَقْطَعُونَ} {وَاقٌ}

{يَطْمَعُونَ} {مَحِيطٌ}

{لَتُبْلَوْنَ} {عَذَابٌ}

3- **Jilicsan** اللين: waa marka xarafka loo aqrinayo si jilicsan aan lagu adkeyn carabka sida:

{البيت} ، {خوف} . Xarafyadiisana waa woowga iyo ya'da ayna kordhaban yihiin wixii ka horeeya labadooda.

4- الانحراف: Waa xarafka oo loogu dhawaaqo sidii xaraf kale, laamka waxaa si kale loogu dhawaaqaa carabka dhinaciisa, ra'dana waxaa si kale loogu dhawaaqaa carabka korkiisa, xarfahiisana waa laamka iyo ra'da.

5- التكرير: Waa marka xarafka carabka madaxiisa dib loogu aqriyo, ra'da ayaana looga dhigaa astaan ay qaadan karto, hadday labolaaban tahay, dabadeed ay reebban tahay. Xarafka soo noqnoqdana waa ra'.

Waana in laga dheeraadaa soo celcelinta ra'da, adigoo ugu qabanaysid si adag carabka korkiisa dhabxanaga meesha u sareysa markaad ku dhawaaqeysid, kolkaas oo aad ku dhawaaqeysid ra'da mar kaliya aadan ku celineyn carabka mar kale.

6- التفشي: Waa in neefta ay ka soo baxdo inta u dhexeysa carabka iyo dhabxanaga oo marka xarafka lagu dhawaaqayo neefta soo baxdo. Xarafkiisa kaliya waa shiin.

7- الاستطالة: Waa codka oo lagu dheereeyo dhinaca carabka hore ilaa dhamaadkiisa.

Xarafkiisa kaliya waa ضاد .

الثاني: الصفات التي لها ضد Kan labaad astaamaha leh wax ka soo horjeeda:

1- الهمس والجهر: Hoos u dhigidda xarafka iyo kor u qaadidda xarafka:

Xarfaha hoos u dhigidda waa tobankan xaraf ee isla socda: فحَّته شخص سكت.

Xarfaha kor u qaadidda waa xarfahan kale ee isla socda: عَظُمَ وَزَنَ قَارِءٌ ذِي غَضٍّ جِدَّ طَلَبٌ.

2- الشدة والرخاوة Adkeynta iyo jilcidda:

Xarfaha adkeynta waa xarfahan sideedka ee isla socda: أَجِدُ قَطٍ بَكَتْ.

Xarfaha u dhexeeya adkeynta iyo jilcidda waa shantan xaraf ee isla socda: لَيْنٌ عُمَرُ.

Xarfaha jilcidda waa xarfahan kale:

ح، خ، ذ، ز، ث، س، ش، ا، ص، ض، و، غ، ف، هـ، ي

3- الاستعلاء والاستفال: Xarfaha weyneynta iyo xarfaha fududeynta

Xarfaha weyneynta waa todobo, waana kuwan iyagoo isla socda: خُصَّ ضَعُطٍ قِطْ.

Xarfaha fududeynta waa xarfahan kale ee isla socda: ثَبَّتَ عِزَّ مَنْ يُجَوِّدُ حَرْفَهُ إِذْ سَلَّ شَكَا.

4- الإطباق والانفتاح: Carab ku qabashada dhabxanaga marka xarafka lagu dhawaaqayo iyo carab ka qaadidda

Xarfaha carab ku qabashada dhabxanagga waa: ص، ض، ط، ظ.

Xarfaha carab ka qaadidda dhabxanagga waa xarfaha kale ee harsan.

5- الإصمات والإذلاق: Xarfaha aqrintooda ay fudud tahay iyo kuwa ay adag tahay

Xarfaha aqrintooda ay fudud tahay waa lixdaan xaraf oo isla socda: فر من لب.

Xarfaha aqrintooda ay adag tahay waa xarfaha alif ba'da kale ee harsan.

Fiiro gaar ah: Astaamaha aynu soo sheegnay qaar waa kuwa adag qaarna waa kuwa jilicsan.

- 1) **Astaamaha adag** waa kor u qaadidda xarafka الجهر , adkeynta الشدة , weyneynta الاستعلاء , carab ku qabashada dhabxanaga الاطباق , xarfaha aqrintooda ay adag tahay الاصمات , xarfaha saddaxda ah ee leh cod u eg codka shimbirta ”siis” الصفير , xarfaha isku qasma marka la aqrinayo القلقلة , waa marka xarafka carabka madaxiisa dib loogu aqriyo التكرير , waa xarafka oo loogu dhawaaqo sidii xaraf kale الانحراف , waa marka lagu dhawaaqayo xarafka shiinka codkiisa التفشي , waa marka lagu dhawaaqayo xarafka ضاد ka codkiisa الاستطالة .
- 2) **Astaamaha jilicsan** waa hoos u dhigidda xarafka الهمس , xarafka oo si jilicsan loo aqriyo الرخاوة , xarafka oo si fudud loo aqriyo الاستفال , carab ka qaadidda dhabxanaga marka xarafka lagu dhawaaqayo الانفتاح , xarfaha aqrintooda ay fudud tahay الادلاق , xarafka oo loogu dhawaaqo si fudud اللين .

Sh) Xeerar kale:

- 1) الروم: Waa codka oo hoos loogu dhigayo shaqalka (godka iyo hoosdhowga), intuu codka ka yaraanayo, oo uu maqli karo markaasi qof dhow uun, maxaa yeelay ma dhameystirno.
- 2) الاشماء: waa isku qabashada labada dibnood wax yar ka dib reebka dabadeedna dibnaha inta la iskuqabto ayaa xoogaa yar la feydayaa si loo neefsado, mana ogaan karo qof maqlaya mooyee.
Waxaana nuunka loogu aqrinayaa hadalka Eebbe kor ahaaye:
[يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ] {يوسف: 11}
adigoo ka tegaya shaqalka nuunka koowaad: تَأْمَنَّا.

1) السَّكَّات ”Koox”: Hakimo

السكت ”Keli”: Hakinta waa aqrinta Qur’aanka oo la hakiyo iyadoon la neefsaneyn muddo labo shaqal ah. Waxaa waajib ah in la hakiyo afar jeer aqriska Qur’aanka marka loo aqrinayo aqrinta Xafsa: Hadaladiisii Eebbe kor ahaaye:

1. [وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا * قَيِّمًا لِّيُنْذِرَ بَأْسًا... { [الكهف: 2-1] }.
2. قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ { [يس: 52] }.
3. [وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ { [القيامة: 27] }.
4. [كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ { [المطففين: 14] }.
5. Waana la ogol yahay aayaddan

{ ما أغنى عني ماليه * هلك }

labada qaab in la hakiyo iyo in la iskuqabto.

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

Waxaa mahad iska leh Eebbe kaa soo galaddiisu
ku dhamaadaan wanaagyaalku